

BRUINE KIEKENDIEF ALS BROEDVOGEL IN TEYLINGEN

In 2010 organiseren SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland i.s.m. de Werkgroep Roofvogels Nederland en Werkgroep Grauwe Kiekendief het **Jaar van de Bruine Kiekendief**. Van deze charismatische roofvogel is namelijk nog lang niet alles bekend. Er wordt een aantal activiteiten georganiseerd om meer bekendheid te geven aan (de bescherming van) deze soort en om vrijwilligers te betrekken bij vogelonderzoek en -tellingen. Dit jaar zal er daarbij speciale aandacht zijn voor het betrekken van de jeugd bij deze fraaie roofvogelsoort.

Enkele onderzoeksvragen die centraal staan en die de organisatoren met behulp van vrijwilligers willen beantwoorden zijn:

- Waar broeden *Bruine Kiekendieven* in Nederland? Het doel is een compleet landdekkend beeld van de broedaantallen te krijgen.
- Fenologie: wanneer komen en vertrekken onze *Bruine Kiekendieven*? Dit onderdeel leent zich voor publiciteit en het enthousiasmeren van waarnemers. Daarnaast levert het mogelijk informatie op over o.a. de effecten van klimaatverandering.
- Waar slapen *Bruine Kiekendieven* in de winterperiode, hoe zien deze slaappleatsen er qua samenstelling uit? Een bekende slaappleatsregio is het Verdronken Land van Saeftinghe, maar waarschijnlijk zijn er elders nog wel meer kleinere slaappleatsen te vinden.

De soort is als toppredator een belangrijke indicator voor ecosystemen (met name moeras en akkerland) en daarmee ook de biodiversiteit. Omdat 2010 tevens het Jaar van de Biodiversiteit is, zal dit aspect een belangrijke rol spelen bij de communicatie.

Voor de jeugd gaan de organisatoren een teken- en fotowedstrijd organiseren en er zal in de WILDzoekers Expres veel aandacht zijn voor deze prachtige soort. Tot slot zullen de organisatoren ook scholen gaan benaderen met een lesbrief.

Voor de meest actuele informatie kan www.jaarvandebruinekiekendief.nl geraadpleegd worden.

Als Vogelwerkgroep Teylingen willen we natuurlijk graag gehoor geven aan de oproep van SOVON Vogelonderzoek Nederland om aandacht te besteden aan het Jaar van de Bruine Kiekendief. We zullen dat doen in een Teylingse context, vooral aan de hand van gegevens en foto's van Ton Verkaik, die al jarenlang met veel enthousiasme en grote toewijding het wel en wee van broedende *Bruine Kiekendieven* in Teylingen monitort. Verder zullen met ingang van 2010 jonge Bruine Kiekendieven op de nesten in Teylingen geringd gaan worden door een gediplomeerde en geregistreerde ringer.

De *Bruine Kiekendief* is in Teylingen al langer bekend als doortrekker in voor- en najaar. Winterwaarnemingen in ons gebied zijn zeer zeldzaam. Als reguliere broedvogel is de *Bruine Kiekendief* eigenlijk pas vanaf 2001 bij ons bekend. Het zal geen verbazing wekken dat de broedgevallen uitsluitend plaats vinden in het oostelijk deel van Teylingen, d.w.z. in het Kagerplasseengebied. De *Bruine Kiekendief* is als broedvogel vast gesteld in de Lakerpolder, de Kogjespolder, de Zwanburgerpolder, en de Hellegataspolder-oost (Prinsenland). Verder is er een broedpoging bekend van Koudenhoorn. Hoewel de *Bruine Kiekendief* een grondbroeder is en daardoor een verhoogd risico op verstoring door mensen en loslopende honden en katten loopt, broeden *Bruine Kiekendieven* in Teylingen gelukkig in moeilijk toegankelijke of verboden terreinen, waardoor de soort bij ons sinds 2001 jaarlijks succesvol tot broeden komt. Sinds 2001 is het aantal broedparen in Teylingen opgelopen tot zo'n 5 paar, waarmee de soort waarschijnlijk al dicht tegen de maximale dichtheid voor het gebied aan zit. In 2009 werden in totaal 5 legfels vast gesteld met het volgende resultaat:

- Hellegataspolder (Prinsenland): vanaf 14 mei 1 nest met 7 eieren; 4 uitgevlogen jongen tijdens inspectie op 28 juni.
- Kogjespolder twee nesten: vanaf 10 mei 1 nest met 4 eieren; geen uitgevlogen jongen tijdens inspectie op 30 juni; vanaf 12 mei 1 nest met 5 eieren; 4 uitgevlogen jongen tijdens inspectie op 30 juni.
- Lakerpolder: 1 nest met 6 eieren; 4 uitgevlogen jongen tijdens inspectie op 30 juni,
- Zwanburgerpolder: vanaf 12 mei 1 nest met 5 eieren; 3 uitgevlogen jongen tijdens inspectie op 2 juli.

In 2009 vlogen dus in totaal 15 jongen uit, hetgeen een mooi resultaat genoemd mag worden.

Ondanks dit succesverhaal blijft waakzaamheid geboden, want verstoring van broedgevallen, vooral door menselijk handelen, ligt altijd op de loer. Soms gaat het om argelose watersporttoeristen die aan land gaan en met al dan niet aangelijnde huisdieren rondwandelen en onbewust of onbedoeld broedende vogels verstoren, maar er is ook sprake van ernstiger vormen van verstoring. Illegale jacht en doelbewuste illegale verstoring van broedende ganzen in terreinen waar ook *Bruine Kiekendieven* voorkomen kunnen een negatieve invloed op het broedsucces van de soort hebben. Een meer sinister scenario kwam in juni 2003 aan het licht, toen tijdens een inspectie van een nest met recentelijk geringde jongen op Prinsenland, de 2 oudste nog niet vliegvlugge jongen plotseling uit het nest verdwenen waren. Het vermoeden bestaat dat hier bewuste nestroof heeft plaatsgevonden ten behoeve van de lucratieve illegale handel in vogels. Gelukkig behoren dit soort uitwassen, mede door de reguliere inspecties en het optreden van Ton, tot de uitzonderingen.

In Teylingen vinden de broedgevallen van *Bruine Kiekendieven* plaats in het riet. Het vrij grote en slordige nest wordt gebouwd door het vrouwtje. De broedtijd loopt van midden april tot eind mei. Het legsel bevat meestal 4-5 eieren en soms 3-8 eieren. Het vrouwtje broedt alleen en het mannetje zorgt voor eten. Broeden begint meestal met het eerste ei, waardoor de jongen niet gelijk uitkomen en er doorgaans behoorlijke verschillen in grootte en ontwikkelingsstadia van het verenkleed zijn. Gedurende de eerste 7-10 dagen zorgt het mannetje voor prooiaanvoer en zorgt het vrouwtje voor het voeren van de

jongen. Daarna zorgen beide ouders voor prooiaanvoer. De jongen zijn vliegvlug na 35-40 dagen, maar komen na het uitvliegen nog geregeld terug in het nest. Er vindt slechts één legsel plaats.

Onderstaande selectie foto's van Ton Verkaik zijn alle in Teylingen gemaakt en tonen, naast Ton tijdens een van zijn inspectietochten, nesten en verschillende stadia van nog niet vliegvlugge jongen van *Bruine Kiekendieven*.

Wie in het **Jaar van de Bruine Kiekendief** van vliegende en jagende *Bruine Kiekendieven* in Teylingen wil genieten hoeft daarvoor niet eens het water op, maar kan in de periode half april tot half september zonder verstoring vanaf de randen van het

Kagerplassengebied en in de omliggende graslandpolders deze fraaie roofvogels door verrekijker of telescoop gade slaan.

© Willem-Jan Hooijmans & Ton Verkaik, VWG Teylingen 2010